מסורת השי"ס

אכל סיכא דליכא דקר נעוץ נא • והא נמי להא דמיא דלמא ממלך ולשתכח דטלטלה בכלי דכיון דממלך בטלה לה הזמנה למפרע: אגא כיון דמוקלה הוא • כיון דאינו אסור אגא משום מוקצה בהזמנה בעלמא סגי: אם הבני • דף עב וכבר וטתמין בו חמים לטרגים וטיסני והוי מלאכתו לאיסור וקא סברי ב"ש אסור לטלטלו ואפי' לטרך גופו שצריך לגוף הכלי למלאכה המותרת היום: פורס כלי עליו • ואף על פי שמלאכתו לאיסור מותר לטלטלו לצורך גופו: אין נוטלין אם הטור • שהופשט ביום טוב: לפני הדורסן • לא יטטאנו במקום דריסת הרגלים שזהו צורך עבוד שמתעבד ע"י הדריסה: וב"ש מתירין • קס"ד משום שמחת יום טוב דאי לא שריה ליה לא שחיט: למוגא עליה • כן היתה יטיבתם שוטחין בגדים על גבי הקרקע ונסמכין ויושבין על ברכיהן כפופין כדאמרינן בפסחים (דף קח:) הוה זגיגן אברכי דהדדי ומצלאת שטיחתו לורך י"ט: תריסין • דלתות החלונות של חנויות שסוגרין בהן החלונות בלילה ומסלקין אותם ביום וטוחין אותן לפניהם ושוטחין עליהן תבלין למכור לרגים וב"ש מותר ליקח מחנוני המכיר אותו ובלבד שלא יזכיר סכום מקח: אף לפחזיר • ולסגור בהן וחזרה ודאי שלא לצורך היא ואפילו דאמרינן אין בנין בכלים טרחת דלאו לורך מיהא הוא וקא שריין ליה משום חחלתן כדלקמן אלמא משום שמחת י"ט מקילין וקשיא ב"ה דכסוי: הכא ליכא דקר נעוץ • כלומר ליכא טעמא להתירא דקא סברי ש"ס בנין בכלים: מתני' עומד ואומר • מבעוד יום: גמ' בבריכה דאשונה • דרך מגדלי יונים להניח בריכה ראשונה של כל שנה להיות טוח לאמה: גזרינן • כי שקיל להו למחר אתי לאמלוכי וחייס עלייהו והוי ליה טלטול שלא לצורך ומשגעגע ומשמש בהן מבעוד יום לשחיטה ולא חס עלייהו תו לא חייסינן דחייס: בבריכה • קובי"ד בלע"ז שהיונים יולדים בריכה בכל חדש וחדש והן שני גוחלות זכר ונקבה ומפסיקין בתקופת טבת וחוזרים ויולדים בניסן: ליה להו בבריכה • וכי שקיל למחר דלמא לא הני אזמין והוא לא הזמין אם כולם אלא כדי לרבו: ולו פתחים הרבה • כולם פתוחים לו כולם סגורים: כולם טמאים • כל כלים המונחים בחלל הפתחים תחת עודי התקרה של פתח טמאים ואע"פ שאינו תחת הגג המאהיל על המת *) שגזרו חכמים טומאה על מקום שהוא דרך יציאת הטומאה שסופו ללאת דרך שם וכאן אין אנו יודעים באיזה יוציאנו הלכך כולם טמאים: נפתח אחד מהם • אין בין כלים דמעיקרא בין כלים לבסוף המובאין לו מבחוץ: וכולם עטורים • לדברי הכל מוקמינן להו דמונחו הכל מכאן ולהבא בכלים המובאים לתוכן אחרי כן מבחוץ דודאי בהאוא דנפתח מפיק ליה: מרבעה על מרבעה • בכך שערוהו שרחוי להוצאת תחיים: מגלח על כל הפתחים • מלטמא כאילו נפתח: אף משימות המת • וקס"ד דבברייתא פליגי ובכלים שהיו בהם בין מיתה למשכבה ב"ש סברי לא אמרי' הוברר דמעיקרא דעתיה להכי הואי ולא ירדה הטומאה לשאר הפתחים ובב"ה סברי הוברר, ולמאי דס"ד השתא סבירא לן דבנפתח אחד מהם נמי הוו פליגי בכלים דמעיקרא, וטהורין דקא חני לעיל לדברי הכל בכלים דמכאן ולהבא: הא אמר עלה כו' • ואפי' ב"ה לית להו הוברר ואין מטהרין אלא כלים לבסוף לבאחר מבשבה אבל הראשונים טמאים וב"ש מטמאין אף האחרונים דקא סברי משירדה תורת טומאה לפתחים לפני מחשבה במיתת המת שוב חזו עולה מהם אלא על ידי מעשה כגון נפתח ובנפתח אחד מהם לא פליגי מידי: רבא אמר לטולם לחפרע • נמי מטהרין ב"ה דאית להו בריכה והכא במתניתין הייגו טעמא דלריך לברר ולומר אלו אני טוטל למחר מטלטל ובודק הטמנים ושביק הא ושקיל אידך כמלא מטלטל מה שלא הזמין שהרי לא היה דעתו אלא בכדי לרבו לומר אלכך לומר זה וזה אני טוטל ולמחר על כרחיה הני הוא דשקיל: והא אמרת בעומד • מרחוק ואין מנעגע סגיא אלמא לא בדק מאתמול הכחושים והטמנים ואכתי איכא למיתש: ה"מ מערב י"ט • כלומר היכא דידע מערב י"ט דהני הוא דאזמינן דהו בין שהן כחושין בין שהן טמנים לא שקיל אחריני שהרי יודע שמוקין הם, שלא זמנן: אבל

אבל היכא דליכא דקר נעוץ לא אי נמי עד כאן לא קאמרי ב"ה הכא אלא כיון דמוקצה הוא בעומד ואומר זה וזה אני נוטל סגי אבל התם לא אלא אי קשיא הא קשיא ב"ש אומרים אין נוטלין את העלי לקצב עליו בשר וב"ה מתירין אלמא גבי שמחת יו"ט ב"ש לחומרא וב"ה לקולא ורמינהי השוחט חיה ועוף ביום טוב וכו' אמר רבי יוחנן מוחלפת השיטה, ממאי, דלמא לא היא עד כאן לא קאמרי ב"ש התם אלא היכא דאיכא דקר נעוץ אבל היכא דליכא דקר נעוץ לא אי נמי עד כאן לא קאמרי ב"ה הכא אלא תורת כלי עליו אבל התם לא, אלא אי קשיא הא קשיא ב"ש אומרים אין נותנין את העור לפני הדורסן ולא יגביהנו אלא אם כן יש עליו כזית בשר וב"ה מתירין אלמא גבי שמחת יום טוב ב"ש לחומרא וב"ה לקולא ורמינהי השוחט חיה ועוף ביום טוב וכו' אמר רבי יוחנן מוחלפת השיטה, ממאי דלמא לא היא עד כאן לא קאמרי ב"ש התם אלא היכא דאיכא דקר נעוץ אבל היכא דליכא דקר נעוץ לא אי נמי עד כאן לא קאמרי ב"ה הכא אלא *דחזי למזגא עלויה אבל התם לא, אלא אי קשיא הא קשיא ב"ש אומרים *אין מסלקין את התריסין ביום טוב וב"ה מתירין אף להחזיר אלמא גבי שמחת יו"ט ב"ש לחומרא וב"ה לקולא ורמינהי השוחט חיה ועוף ביו"ט וכו' בשלמא ב"ש אבית שמאי לא קשיא התם דאיכא דקר נעוץ הכא ליכא דקר נעוץ, אלא ב"ה אבית הלל קשיא? אמר רבי יוחנן מוחלפת השיטה (*אי נמי) עד כאן לא קאמרי בית הלל הכא אלא משום *דאין בנין בכלים ואין סתירה בכלים אבל התם לא: מתני' ב"ש אומרים א) לא יטול אא"כ נענע מבעוד יום וב"ה אומרים ב) *עומד ואומר זה וזה אני נוטל: גמ' אמר* רב חנן בר אמי מחלוקת בבריכה ראשונה דב"ש סברי גזרינן דלמא אתי לאמלוכי וב"ה סברי לא גזרינן אבל בבריכה שניה דברי הכל בעומד ואומר "זה וזה אני נוטל" סגיא. וב"ה למה ליה למימר "זה וזה אני נוטל" לימא "מכאן אני נוטל למחר" וכי תימא ב"ה ליה ברירה *והתנן: המת בבית ולו פתחים הרבה כולן טמאים, נפתח אחד מהן הוא טמא וכולן מהורין, חשב להוציאו באחד מהן או בחלון שיש בו ארבעה על ארבעה מצלת על כל הפתחים כולן ב"ש אומרים והוא שחשב להוציאו עד שלא ימות המת ובית הלל אומרים יאף משימות המת: הא אתמר עלה אמר רבא לטהר את הפתחים מכאן ולהבא, וכן אמר רבי *אושעיא לטהר את הפתחים מכאן ולהבא, מכאן ולהבא אין למפרע לא, רבא אמר לעולם למפרע והכא היינו טעמא דלמא מטלטל ושביק מטלטל ושביק וקא מטלטל מידי דלא חזי ליה, והא אמרת בעומד ואומר "זה וזה אני נוטל סגיא? הני מילי מערב יו"ט אבל

ב"ש אומרים והוא שחשב עליו וכו' וב"ה אומרים אף משימות המת • וקא סלקא דעתך דמיירי בכלים דלמפרע וה"ה דפליגי כשנפתח אחד מהם ובכלים דלמפרע והא דקאמר לעיל נפתח אחד מהם הוא ממא והן מהורין ולא פליגי ב"ש מייירי בכלים הבאים אחר כן שם וחימה אדפליגי בחשב ליפלגו בנפתח ובכלים דלמפרע וי"ל דנקט חשב משום רבותא דב"ה דאפי' במחשבה דעלמא פליגי דמועיל להליל כל הפתחים אחרים אבל חימה לב"ה דאית להו ברירה היכי משכחת כשמת בבית ולו פתחים הרבה דכולן ממאים הא איכא למימר לבסוף כשמוליאין בהאוא פתח הוברר הדבר מתחלה דסופו ללאת דרך שם וי"ל כגון שעשאו פתח חדש והוליאו המת דלא שייך ברירה (ה) ל"ל מייירי דנשאר המת במקומו: איכא

עין משפט נר מצוה

סט א מיי' פ"ז מהל' יו"ט הלכה ה טוש"ע א"ח סי' תקו סעיף י:

ע ב ג מיי' פ"ז מהל' טומאת מת הלכה ב סמג עשין רלח:

עא ד מיי' פ"ב מהל' יו"ט הלכ' ה טוש"ע א"ח סי' תצ סעיף י:

לקמן יח. [שבת קכג.]

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה ב"ש וכו' אייי מייירי דנשאר נ"ב ס"ל דנשרף:

ג"ז שם

רבינו חננאל

ב"שאומר"(דאמר)יחפור בדקר ויכסה. וב"ה אומרין ופריק ר' יוחנן מוחלפת השיטה כלומר הפוך דברי ב"ש לב"ה ודברי ב"ה לב"ש. ודחינן ודלמא שאני התם דאיכא דקר נעוץ וכו'. על זה הדרך השמועה כלה ותשמעה היא: פיסקא בש"א לא יטול אלא א"כ נענע מבע"י כו'. אוקמה רב חנן בבריכה ראשונה. פירוש באפרוחין חדשין שלא הולידו בזה השובך אלא בריכה אחת והן הן שבשובך. ואין שם אפרוחין זולתן. ב"ש סברי אם לא יכנס בשובכו מעיו"ט ויעמוד עליו הרישנן שמא כשיכנס ביו"ט ליטול האפרוחין יראה השובך שאין בו יונים הרבה ויתירא ליטול מהם שמא כיון שלא ימצאו במי יצטוותו יברחו הנשארים ואם לא יענענ מקרי ואמר זה וזה אני נוטל ומתנחם ולא יטול ומנצא בטל בשמחת יו"ט אלא אם יבא ויראה וינענע ויעשה מעשה ודאי ביו"ט אינו מתנחם. וב"ה כולי האי לא חיישינן אלא באומר זה וזה אני נוטל. *)אע"פ שלא עיין האפרוחים אלא אמר מעיו"ט מזה השובך אני נוטל מחר אותם שיטול ביו"ט נחבדר הדבר כי הן הן שהוכיר מעיו"ט. וכי תימא ב"ה לית להו ברירה והתנן באהלות פ"ז המת בבית ולו פתחין הרבה כולן ממאין. נפתח אחד מהן הוא ממא וכולן מהורין חישב להוציאו באחד מהן כו'. עד ובה"א אף משימות המת פירוש א"ל הפתחים יש מהן שלהן **) כגון זיזין סבורין והמת בבית ומאהילין הזיזין שהן מחוץ הפתח על בני אדם או על כלים כולן טמאין שאין לך פתח [שאינו עשוי] לבא ולצאת וקי"ל שכל פתח העומד להפתח כפתוח דמי. ואינו חוצץ בפני הטומאה אלא דבר הפותם לגמרי ותנן בפרק כיצד צולין מן האגף ולפנים כלפנים מן האגף ולחוץ כלחוץ. ואסיקנא אגף עצמו בשערי עזרה כלפנים בשערי ירושלים כלחוץ מפני שמצורעין סגיגין תחתיהן בחמה ובגשמים ואם נפתח אחד מהם נשארה סתימת הפתחים פתחים עד שפתח אחד מהן אלא אפילו לא פתח אלא חישב לפותחו בלבד מהרו שאר הפתחין. סיהו בש"א צריך לחשב קודם שימות המת. ובה"א אף משימות המת אם יחשב דיו דייקינן סיגה כיון דאמרי' ב"ה אף משימות המת דיו כלומר משעה שמת המת בבית כל מה שהיה תחת הזיזין ותחת האגף שעל כל הפתחין בין אדם ובין כלים מהורין דכיון דחישב עכשיו לפתוח פתח פלוני הוא מטא וכולן מהורין. ותבהרה אחר שהסכים עכשיו לפותחו כאלו היו פתוח מקודם לכן. ותנה יש לב"ה ברירה. ופרקינן לעולם ליח לה ברירה ומשכחתו זו האחרונה עלה אמר רבה לטהר את כל הבא תחת האגף ותחת הזיז שעל הפתחין מאחרי שחישב אבל מה שהיה מקודם תחת האגף ותחת כל הפתחין מטאין ואע"ג דלענין שבת שגינו איסקופה משמשת ב' רשויות בזמן שהפתח פתוח כלפנים נעול כלחוץ הכא לענין טומאה לא אלא כיון שעומד ליפתח כפתוח דמי ר' אבא אמר לטפרע ואית ליה ברירה. והכא היינו טעמא דב"ה שצריך לומר זה וזה. שאם תאמר לו במיכן אני נוטל

נוטא בשמחת יו"ט מבנה מה/ נבר הכל

נוטא בהכנת צורכי אדם ובהכנת מאכל לבהמה ולא אמר אני נוטל ולא אמר אני נוטל ולא אמר אני נוטל